

Mažulonys Hillfort

In 2011, an excavation was conducted at the Mažulonys hillfort site (Ignalina District). The first known excavations (190 m²) at the hillfort were conducted in the early 20th century (1907–1908) by Russian Archaeologist V. A. Kashirskij at the site of its enclosure, banks, and scarp (Fig. 1). The cultural layer was only up to 20–30 cm thick, with few artefacts, in the excavated areas in the centre of the enclosure but up to 5–6 m thick near the banks. The rich artefact assemblage collected by V. A. Kashirskij is preserved at the State Hermitage Museum in St. Petersburg (Russia).

In 2011, a VU expedition undertook the hillfort's investigation with the goal of expanding the details of V. A. Kashirskij's excavations and the hillfort's chronology. A total of 27 m² was excavated (Fig. 2). Almost the entire excavated area's surface was covered with mixed soil ejected from the V. A. Kashirskij's excavated areas. Three objects also related to the earlier excavations and mixed fill soil were unearthed under this layer. A thin 20–45 cm thick cultural layer and 10 postholes under it were found in those places that had not been destroyed.

The hillfort's artefacts are connected to two periods: mid-1st century BC – 2nd century AD and the first half of 2nd millennium – 11th–12th/13th centuries. The former is represented by sherds of brushed pottery, the latter by large quantities of various artefacts: hand built and thrown pottery, metal and glass artefacts, and organic material (Fig. 3, 4).

Zenonas Baubonis,
Elena Pranckėnaitė

Papiliakalnės ir Ginučių piliakalniai su papėdžių gyvenvietėmis

Aukštaitijos nacionalinio parko ir Labanoro regioninio parko direkcijos užsakymu 2011 m. Papiliakalnės ir Ginučių piliakalniuose (Ignalinos r.) su jų priklausiniais ir papėdžių gyvenviečių teritorijose buvo atlikti archeologiniai tyrimai ir žvalgymai. Tyrimai atlikti infrastruktūros statybos – stendų, rodyklių, atitvarų, suolų, dviračių stovų, tualetų – vietose bei teritorijose, kur buvo numatyti gilesni žemės judinimo darbai. Takų, laiptų įrengimo bei želdinių tvarkymo vietose, kur žemės judinimo darbai buvo atliekami iki 10 cm gylio, buvo atliekami žvalgymai. Iš viso šurtais ir perkasomis iširtas 172,5 m² plotas, žvalgymai atlikti apie 3000 m² plote (1 pav.).

Piliakalniai iki šiol buvo tik žvalgyti 1958, 1970, 1977, 1985, 1990 ir 1999 m. G. Zabiela 2007 m. Ginučių ir Papiliakalnės piliakalnių aplinkoje atliko žvalgomuosius tyrimus, kurių metu buvo patikslintos piliakalnių papėdės gyvenvietės ribos (*ATL 2007 metais*, Vilnius, 2008, p. 137–140).

Papiliakalnės piliakalnis įrengtas ant tarp Ūkojo ir Linkmeno ežerų esančios pailgos kalvos, kurios centrinėje dalyje yra Ginučių piliakalnis, Papiliakalnės piliakalnis yra 100 m į ŠV nuo jo. Piliakalnio aikštelė netaisyklingo stačiakampio formos, 40x25 m dydžio, iš visų pusių apjuosta pylimu. PR pašlaitėje žemiau aikštelės yra 10 m pločio, 1 m gylio griovys. Šlaitai statūs, 20 m aukščio. R, V ir Š pašlaitėse 4 ha plote yra papėdės gyvenvietė. Piliakalnis

datuojamas I tūkst. pr. Kr. pabaiga – I tūkst. viduriu.

Papiliakalnės piliakalnio aikštelėje ištirtos 5 perkasos (10–14), iš viso 26 m² plotas. Perkasos buvo išdėstytos palei piliakalnio aikštelės pakraščius. Visose tirtose perkasose fiksuotas 30–80 cm storio kultūrinis sluoksnis, kuriame surasta daug brūkšniuotosios keramikos šukių, datuojamų I tūkst. pr. Kr. pabaiga – I tūkst. pradžia (2 pav.).

Papiliakalnės piliakalnio papėdės gyvenvietėje ištirti 4 šurfai (1–2, 11, 20) ir 6 perkasos (1–4, 9, 18). Iš viso joje ištirtas 60 m² plotas. Teritorijoje palei piliakalnio R pašlaitę surastas gyvenvietės kultūrinis sluoksnis, datuojamas I tūkst. pradžia – I tūkst. viduriu. Perkasoje 1 fiksuotas 20–40 cm storio kultūrinis sluoksnis, įžemyje rastos duobės, užpildytos juoda žeme, bei stulpavietės. Perkasoje surasta grublėtosios keramikos šukių, molinis verpstukas (3–4 pav.).

Teritorijos dalyje Linkmenų ežero link (šurfai 11, 20 ir perkasos 9, 18) kultūrinio sluoksnio ar archeologinių radinių neaptikta.

Ginučių piliakalnis įrengtas ilgoje siauroje kalvoje tarp Linkmeno ir Ūkojo ežerų.

1 pav. Tyrinėtų plotų situacijos planas. E. Pranckėnaitės brėž. Fig. 1. Situation plan of the excavated areas.

2 pav. Brūkšniuotoji keramika iš Papiliakalnės piliakalnio. E. Pranckėnaitės nuotr.

Fig. 2. Brushed pottery from Papiliakalnė hillfort.

Piliakalnio aikštelė ovali, 47x19 m dydžio, apjuosta pylimu. Žemiau aikštelės iškastas griovys, kurio šone supiltas pylimas. Piliakalnio šlaitai iki griovio statūs, dirbtinai pastatinti. Į P nuo piliakalnio, už griovio esančioje kalvoje yra papilys. Jo aikštelė yra ilgo stačiakampio

0 3 cm

3 pav. Grublėta keramika iš Papiliakalnės piliakalnio papėdės gyvenvietės. E. Pranckėnaitės nuotr.

Fig. 3. Pottery with rough surfaces from the settlement at the foot of Papiliakalnė hillfort.

0 2 cm

4 pav. Molinis verpstukas iš Papiliakalnės piliakalnio papėdės gyvenvietės. E. Pranckėnaitės nuotr.

Fig. 4. The clay spindle whorl from the settlement at the foot of Papiliakalnė hillfort.

0 3 cm

5 pav. Keramikos fragmentai iš Ginučių piliakalnio aikštelės. E. Pranckėnaitės nuotr.

Fig. 5. Potsherds from the Ginučiai hillfort's enclosure.

fornos, 130x10 m dydžio, iškilium viduriu. Papilys galuose įtvirtintas pylimais ir grioviu. Šlaitai statūs, 10–28 m aukščio. V piliakalnio pašlaitėje 2 ha plote yra papėdės gyvenvietė, įrengta ankstesnės Papiliakalnės piliakalnio papėdės gyvenvietės vietoje. Ginučių piliakalnyje stovėjo Linkmenų pilis, minima 1373 m. Pilis buvo sunaikinta 1433 m. vasario pradžioje Livonijos ordino puolimo metu. Piliakalnis datuojamas XIV–XV a. I puse.

2011 m. Ginučių piliakalnio aikštelėje, siekiant išsiaiškinti supiltninio grunto storį, šalia piliakalnio aikštelėje iškastų duobių, išilgai piliakalnio aikštelės, buvo ištirtas 1x12 m dydžio pjūvis (perkasa 17). Pjūvyje, paviršiniame sluoksnyje (5–10 cm gylįje) surasta šiuolaikinių šiukšlių – metalinių, skardinių dirbinių. Giliau aptikta keliolika apžiestų lygiu paviršiu-

mi keramikos šukių, puoštų ir bangelių bei linijų ornamentu (5 pav.), taip pat akmeninis verpstukas (6 pav.) bei sidabrinio simbolinio rakto fragmentas (7 pav.). Dirbiniai datuojami II tūkst. viduriu.

Ginučių piliakalnio griovio ŠV ir ŠR dalių dugne ištirta 10 šurfų (3–10, 17–18) ir 3 perkastos (5–6, 17) – iš viso 25,5 m² plotas. Šurfose 9–10 aptiktas 20–30 cm storio kultūrinis sluoksnis, kuriame surasta keliolika apžiestų lygiu paviršiumi keramikos šukių, puoštų linijomis ir bangelėmis. Keramika gali būti datuojama II tūkst. I puse – viduriu. Šurfose 3–8, 18 kultūrinio sluoksnio ar archeologinių radinių neaptikta.

Ginučių piliakalnio papilyje buvo ištirta perkasa 7 ir šurfas 21 – iš viso 12 m² plotas, kultūrinio sluoksnio ar archeologinių radinių neaptikta.

Ginučių piliakalnio papilio P dalyje, teritorijoje palei kelią iki Ladakalnio buvo ištirti 2 šurfai (12–13) bei 2 perkastos (15–16). Iš viso čia ištirtas 16 m² plotas. Kultūrinio sluoksnio ar archeologinių radinių šioje teritorijoje taip pat neaptikta.

Piliakalnio papėdės gyvenvietės teritorijoje, papilio pašlaitėje šalia Linkmeno ežero kranto ištirti 3 šurfai (14–16) bei perkasa 8 – iš viso 21 m² plotas. Kultūrinio sluoksnio ar

0 2 cm

6 pav. Akmeninis verpstukas iš Ginučių piliakalnio aikštelės. E. Pranckėnaitės nuotr.

Fig. 6. The stone spindle whorl from the Ginučiai hillfort's enclosure.

archeologinių radinių tyrinėtoje vietoje neaptikta.

Archeologinių žvalgymų metu teritorijoje, kur iki 10 cm gylio buvo atliekami žemės judinimo darbai, archeologinių radinių ar kultūrinio sluoksnio nerasta.

2011 m. atlikti archeologiniai tyrimai patvirtino jau žinomą piliakalnių ir papėdės gyvenviečių datavimą.

Papiliakalnė and Ginučiai Hillforts and the Settlements at their Feet

In 2011, investigations were conducted at the tourism infrastructure construction sites at Papiliakalnė and Ginučiai hillforts, their outworks, and the settlements at their feet. Test pits and trenches (a total of 172.5 m²) were excavated and about 3000 m² surveyed (Fig. 1). A 30–80 cm thick cultural layer with a large quantity of sherds of brushed pottery dating to the late 1st millennium BC – early 1st millennium AD (Fig. 2) was recorded in the trenches excavated in the Papiliakalnė hillfort's enclosure. At the site of the settlement at its foot and alongside the foot of the hillfort's E scarp, an early – mid-1st millennium settle-

7 pav. Sidabrinio rakto fragmentas iš Ginučių piliakalnio aikštelės. E. Pranckėnaitės nuotr.

Fig. 7. The fragment of a silver key from the Ginučiai hillfort's enclosure.

0 2 cm

ment cultural layer was found along with pottery with rough surfaces (Fig. 3) and a clay spindle whorl (Fig. 4).

Tens of sherds of partly thrown pottery with smooth surfaces decorated with wavy and linear designs (Fig. 5) as well as a stone spindle whorl (Fig. 6) and a fragment of a silver symbolic key (Fig. 7) were found in the Ginučiai hillfort's enclosure. The artefacts date to the mid-2nd millennium. Tens of sherds of partly thrown coeval pottery with smooth surfaces decorated with wavy and linear designs were found in part of its ditch site.

Zenonas Baubonis,
Olegas Fediajevas,
Algimantas Merkevičius

Zubrių neįtvirtinta gyvenvietė

2007 m. lapkričio mėnesį kelio 131 Alytus–Simnas–Kalvarija 50,80–52,45 km (Kalvarijos sav., Kalvarijų sen.) buvo vykdomi žvalgomieji tyrinėjimai (vadovė Reda Nemickienė). Tada buvo iširta 17 šurfių, bendras 24,7 m² dydžio plotas. Kirsnos upelio R krante, pašlaitėje (Mikališkių kaimo pusėje) keliuose šurfuose aptiktas 5–40 cm storio kultūrinis sluoksnis. V krante (Zubrių kaimo pusėje) keliuose šurfuose fiksuotas iki 90 cm sto-